

Posudek na disertační práci

ThLic. Mgr. Michal Sklenář, Ph.D.: Dějiny farnosti v Ústí nad Orlicí jako obraz dějin římskokatolické církve v Československu v letech 1927-1963, Praha 2017.

Farnost patří v rámci církevních struktur k jedné z nejdůležitějších organizačních jednotek. Často bývá historiky pojednávána z ohledu středověkého vývoje. Tato problematika však skýtá podnětné badatelské možnosti také pro moderní dějiny. Příkladem zajímavého uchopení takových výzkumných otázek je i předložená disertační práce, která se věnuje dějinám římskokatolické farnosti v Ústí nad Orlicí v historicky dynamickém období po vzniku československého státu, přes nacistickou okupaci až do doby vzniku a existence komunistického režimu. Práci autor pojal jako mikrohistorickou a sociální analýzu a přizpůsobil tomu i zvolenou metodiku práce. Disertace je vystavěna na třech výkladových pilířích, které autor vztahuje především k osobě kněze Václava Boštíka, který tvoří ústřední postavu jeho vyprávění, a to reflexe situace kléru, dějin farnosti z institucionálního pohledu a dějin farnosti z biografického hlediska. Vzhledem k Boštíkově působení ve farnosti také vymezil práci z chronologického hlediska, tedy na léta 1927-63.

V úvodu práce autor hodnotí společenskou pozici katolické církve na příkladu vývoje farnosti od 18. století až do počátku 20. století, především s důrazem na formy zbožnosti a její proměny. Přes prožitek zúčastněného svědka, Václava Boštíka, který se z pozice kaplana ve farnosti vypracoval až na děkana, se pokouší kompletovat obraz dějin farního společenství. Boštík je zajímavá figura diecézního kléru, který se aktivně zapojil do protinacistické rezistence a byl několik let vězněn. Stejně tak ale čelil i nepřízni ze strany komunistických mocenských orgánů. Autorovi se podařilo úspěšně propojit osobní biografii s obecnějšími kontexty (například v rámci katolického vzdělávání v kontextu

činnosti papežské koleje Nepomucenum), ale také s proměnou teologických i spirituálních diskursů i s reakcí na rychle se měnící společenskou situaci a politické akcenty. V práci také propojuje teologické diskursy s historickými, což je patrné zvláště v případě analýzy role kněžstva v meziválečném období a práce se tak pohybuje na průsečíku několika oborů - vedle teologie, historie také sociologie.

Je rovněž dobře, že v práci zmiňuje také roli královehradeckého biskupa Píchy po nástupu komunistické moci a jeho ambivalentnost hodnocení. Zde bych však očekával podobné zhodnocení Píchova působení v době nacistické okupace, kdy vydal během okupace i pastýřské listy, které je možné hodnotit jako vstřícnost tohoto episkopa k německým okupačním úřadům. Podrobné zkoumání situace farnosti vytvořilo solidní podklad pro analýzu představ o pastoraci, ale také liturgických aktivit, které do určité míry předjímalý myšlenky II. vatikánského koncilu. Velmi bych chtěl také vyzvednout, jak precizně se snažil autor charakterizovat diskursy týkající se pohledu a vnímání katolického duchovenstva a jejich transformace v průběhu 19. i 20. století.

Očekával bych, že budou zmíněny některé obecnější trendy v duchovním životě v meziválečném českém katolicismu a jak se odrazily i do života farnosti. Symbolickým přelomem se totiž stal konec 20. let, kdy se začaly spirituální síly českého katolicismu znovu revitalizovat (výrazným přelomem byla zvláště připomínka milénia smrti sv. Václava v roce 1929, po níž byly intenzivně debatovány otázky dalšího směřování katolického prostředí ve druhém československém deceniu). Je také škoda, že některá témata byla jen naznačena - mám zde na mysli především dobu mezi ukončením brutální represe proti církvi v první polovině 50. let a nástupem normalizace počátkem 70. let. Zde mohly být poněkud více rozpracovány posuny v politice komunistického režimu vůči církvi, které byly dány snahami o přesunutí těžiště proticírkevní perzekuce spíše do roviny ateizace široké společnosti, což se velmi výrazně prosadilo právě v době tzv. husákovského socialismu.

Práce však svým zpracováním i obsahem jednoznačně splňuje požadovaná odborná kritéria disertační práce a plně ji doporučuji k obhajobě s tím, že navrhuji, aby byla hodnocena jako "výborná".

Doc. Mgr. Jaroslav Šebek, Ph.D.

Historický ústav AV ČR, v.v.i.

Prosecká 76

190 00 Praha 9